

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania M. M.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w J.
o rentę rodzinną,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 28 maja 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Rzeszowie
z dnia 6 października 2014 r., sygn. akt III AUa 335/14,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w J. na rzecz M. M. kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 6 października 2014 r.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 65 w związku z art. 58 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.), przez przyjęcie że wnioskodawca jest uprawniony do renty rodzinnej po zmarłej M. M. . począwszy od

24 czerwca 2013 r., przy ustaleniu, że zmarła spełniała warunki do uzyskania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, „ponieważ w sprawie występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów z uwagi na fakt, że Sąd drugiej instancji przyjął, że wnioskodawca spełnia warunki do nabycia prawa do renty rodzinnej mimo iż obowiązujące przepisy prawne w dacie śmierci M.M. nie dają podstaw do stwierdzenia spełnienia warunku do uzyskania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z ustaleniem, że decyzja organu rentowego z dnia 17 marca 2010 r. o odmowie prawa do renty była błędna z uwagi na brzmienie uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2006 r., I UZP 5/05”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną ubezpieczony wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie oraz zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej

charakterze elementu interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów występuje wtedy, gdy określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 2-4 poz. 43 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przedstawione przez skarżącego wątpliwości mają dotyczyć tego, wedle jakiego stanu prawnego oceniać należy spełnienie przez osobę zmarłą, która w chwili śmierci nie miała ustalonego prawa renty z tytułu niezdolności do pracy, warunków wymaganych do uzyskania prawa do renty (art. 65 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych). Kwestia ta została już wyjaśniona i nie budzi kontrowersji orzeczniczych.

W judykaturze Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że moment nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy określa art. 100 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ustanawiający generalną zasadę, zgodnie z którą prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Nabycie prawa do świadczenia następuje więc *ex lege* i co do zasady nie jest uzależnione ani od złożenia przez ubezpieczonego stosownego wniosku, ani też od ustalenia (potwierdzenia) tego prawa decyzją organu rentowego, która ma jedynie charakter deklaratoryjny. Przewidziany w art. 116 ust. 1 tej ustawy wniosek o świadczenie nie jest elementem prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, gdyż przesłanki tego prawa określa art. 57, lecz stanowi jedynie żądanie realizacji świadczenia nabytego z mocy prawa. Wniosek o rentę ma natomiast znaczenie dla powstania prawa do wypłaty świadczenia rentowego, co wynika wprost z art. 129 ust. 1, zgodnie z którym świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym

zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2000 r., III ZP 29/00, OSNAPiUS 2001 nr 12, poz. 418 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2014 r., I UK 100/14, LEX nr 1567460). Stąd też przy ustalaniu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy stosuje się przepisy obowiązujące w dniu powstania tego prawa *in abstracto*, a zmiany w przepisach ograniczające dotychczasowe uprawnienia, czy też wprowadzające dodatkowe warunki nabycia prawa do renty, nie mają wpływu na istnienie prawa nabytego (powstałego) przed tymi zmianami, niezależnie od tego, kiedy został złożony wniosek o świadczenie (jego realizację). Inaczej rzecz ujmując, przy ustalaniu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy stosuje się przepisy obowiązujące w dniu powstania tego prawa *in abstracto*. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że art. 58 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie stosuje się do ubezpieczonego, który wszystkie wymagane warunki do nabycia renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy spełnił przed wejściem w życie tego przepisu z dniem 23 września 2011 r. (por. wyroki z dnia 12 czerwca 2013 r., I UK 9/13, OSNP 2014 nr 4, poz. 58 i z dnia 19 marca 2014 r., I UK 334/13, LEX nr 1455102). wyrok z dnia 27 listopada 2013 r., I UK 171/13, LEX nr 1441312 oraz wyrok z dnia 14 stycznia 2014 r., II UK 222/13, LEX nr 1424851).

Ta sama zasada obowiązuje przy ustalaniu, czy zmarły, który w chwili śmierci nie miał ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, spełniał warunki wymagane do jej uzyskania (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 27 listopada 2013 r., I UK 171/13, LEX nr 1441312 oraz z dnia 14 stycznia 2014 r., II UK 222/13, LEX nr 1424851).

Jeśli więc powstanie niezdolności do pracy osoby zmarłej wiąże się wyłącznie z fikcją prawną ustanowioną w art. 65 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, oceny spełnienia przez nią warunków wymaganych do uzyskania do renty dokonuje się według stanu prawnego obowiązującego w dacie jej śmierci (tak: w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2013 r., I UK 171/13). Jeśli natomiast w grę wchodzi niezdolność do pracy niezwiązana z tą fikcją, a więc powstała wcześniej (przed śmiercią), to

ocena pozostałych warunków prawa do renty odbywa się przez pryzmat obowiązującego wtedy stanu prawnego, a nie stanu prawnego z chwili śmierci.

Dodać należy, że skarżący wywodzi o potrzebie wykładni przepisów wskazanych w podstawie kasacyjnej, tj. art. 65 w związku z art. 58 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, pomijając, że podstawę rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji stanowił przede wszystkim art. 61 tej ustawy, zgodnie z którym prawo do renty, które ustało z powodu ustąpienia niezdolności do pracy, podlega przywróceniu, jeżeli w ciągu 18 miesięcy od ustania prawa do renty ubezpieczony ponownie stał się niezdolny do pracy. Jak zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 stycznia 2010 r., I UZP 12/09 (OSNP 10 nr 13-14, poz. 166), ziszczenie się przesłanek określonych w art. 61 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wywołuje ten skutek, że *ex lege* następuje przywrócenie prawa do renty niezależnie od tego, czy było ono ustalone decyzją organu rentowego, czy też nie. Przepis art. 61 ustawy działa automatycznie przywracając prawo, które uprzednio ustało, w razie wystąpienia ponownej niezdolności do pracy w ciągu 18 miesięcy od ustania tego prawa, znosząc pozostałe warunki prawa do renty. Z natury rzeczy przepis ten odnosi się do uprzedniej niezdolności do pracy i obowiązujących wtedy przepisów określających warunki nabycia prawa do renty.

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c. należało postanowić jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto po myśli art. 98 k.p.c. w związku z § 11 ust. 2 w związku z § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490).

